

UVODNA RIJEČ

U pravnoj znanosti i obrazovanju toliko puta postavljeno pitanje o pojmu prava ima danas posebne dimenzije i obnovljenu važnost. Vjerojatno nikada ranije pravo nije bilo tako sveprisutno i nužno u društvenom životu (i treba odmah reći: nažalost) kao u ovo vrijeme dubokih tehnoloških, ekonomskih, socijalnih i političkih preobražaja; ujedno, nikada kao danas pravo nije bilo toliko mnogo i metodski pedantno istraživano u svim njegovim aspektima i povijesnim uvjetima. Ipak, svagdje u svijetu se osjeća, neovisno o razlikama u zrelosti pravnih kultura i ideoloških okvira, nezadovoljstvo pravnika sa stanjem vlastite znanosti: nezadovoljstvo zbog razbijenosti vlastite spoznaje na nepregledno mnoštvo dogmatskih, historijskih, normativističkih, političkih, socioloških i drugih parcijalnih pristupa i postavki koji nikako ne uspijevaju da prerastu u razumijevanje cjeline. Odatle onda i konvergirajući naponi sve većeg broja suvremenih pravnika da se odlučnije krene u integraciju metoda i sadržaja tog rasutog znanja.

Zadatak okupljanja i revalorizacije pravne spoznaje unutar jedne »jedinstvene povijesno-dijalektičke znanosti o razvoju društva kao totaliteta« (Lukacs) čvrsto je ukorijenjen u marksističkom shvaćanju svijeta i u nekih višim dometima marksističke teorije prava, pa kao takav postaje i prva pretpostavka za nužnu promjenu načina mišljenja, obrazovanja i prakse pravnika u socijalističkom društvu. No, u izvođenju toga zadatka mi smo uistinu gotovo na početku puta.

Ovaj rad (skraćeni i izmijenjeni tekst naše doktorske disertacije obranjene 1974. godine u Beogradu) zamišljen je kao jedan od mnogih priloga koji su potrebni za takvu sintetičku obnovu pravne spoznaje — i to prilog koji je nadasve upravljen na predstavljanje, povezivanje i kritičko ocjenjivanje nekih temeljnih dilema i rezultata novovjekovne pravne misli koje su mnogi danas skloni da zapostave, ne prepoznajući u njima ni trajne vrijednosti ni prepreke za razvoj vlastite istine. Pri tome, rad ne može biti i nema pretenzija da bude sistem konačnih stavova. On je teza u oba smisla tog izraza: u smislu niza postavki koje još treba potvrditi i u smislu postavki kojima će se zasigurno suprotstaviti antiteze. On u brojnim svojim elementima ostaje i nedovoljno utemeljen i nerazrađen, zapravo samo jedan početni projekt s građom za naša dalja istraživanja i za nastojanja svih onih što vjeruju u potrebu i mogućnost jednog višeg uvida u pravo od onoga koji nam daje vladajuća parcijalizirana pravna svijest.

Autor